

Mera tall

Det går att minska de omfattande betes-skadorna på tall. Det går också att öka andelen tall i skogen. Och det går att göra genom ökad samverkan mellan jägare och skogsägare, något som båda grupperna tjänar på. Det visar resultaten från projektet Mera Tall.

I denna folder presenteras kortfattat projektets resultat.

Du som är intresserad av skog och vilt får konkreta tips på hur du kan göra för att få mer tall på din mark samtidigt som förut sättningarna för klövviltet förbättras.

FOTO: KJELL GUSTAVSSON

FOTO: ANDERS JOHANSSON

Projektet Mera Tall genomfördes 2010-2016 i samverkan mellan:

Sydved

 SÖDRA

SKOGSÄGARNA

HOLMEN

SKOGSSTYRELSEN

SVEASKOG

SÅGÅSYD

INLEDNING

Under en lång följd av år har andelen tall i våra skogar minskat, främst på grund av att man planterat gran för att undvika viltskador. Därför startades 2010 det nationella samverkansprojektet Mera Tall som ville visa att man genom samverkan och goda exempel kan öka möjligheterna till lyckade tallföryngringar.

Ett viktigt led i arbetet med att uppnå en bättre balans mellan skog och klövvilt är att ha ett lokalt fokus. Skog- och viltsituationen varierar mycket inom landet. Projektet har med hjälp av ett bra faktaunderlag och utbildningar i både skogs- och viltvård resulterat i en bra samverkan mellan skogsägare och jägare inom demonstrationsområdet i Uppvidinge kommun, Kronobergs län. Under projektperioden har vi i projektet årligen inventerat betestryck och skador samt klövviltspopulationen.

Projektet har även testat olika metoder som kan öka möjligheterna till en bättre samverkan mellan jägare och skogsägare och ge en bättre balans mellan fodertillgången i skogen och betestrycket. I denna folder vill vi, som arbetat i projektet Mera Tall, kortfattat beskriva bakgrunden samt förmedla våra erfarenheter från projektet. Vi hoppas det kan vara till hjälp i ditt arbete för att nå en bättre balans mellan skog och vilt till nytta för alla.

BAKGRUND

Tallen är en naturlig del av det svenska skogslandskapet och är när det gäller skogsproduktion och odlingssäkerhet överlägsen andra trädslag på torra och näringsfattiga marker. Tallen är anpassad till ett landskap som påverkas av skogsbrand. Det finns ett flertal arter (t ex raggbock, tallticka) som är beroende av att det finns tall i landskapet. Tallen är också en viktig råvara för skogsindustrin.

Under lång tid har en allt större andel av de marker som är lämpade för tall kommit att föryngras med andra trädslag. Framför allt är det gran som använts. Enligt de viltbetesinventeringar som genomförts i Götaland återbeskogas mer än hälften av tallmarkerna med något annat trädslag än tall.

Den minskande andelen tallungskog ökar dessutom betestrycket ytterligare på de marker som trots allt föryngras med tall. Detta försämrar förutsättningarna för skogsproduktion och biologisk mångfald samtidigt som tillgången på viltfoder minskar. På lång sikt minskar detta både tillgången på tallvirke och möjligheterna att hålla en livskraftig klövviltstam.

FOTO: PER PETERSSON

FOTO: LEIF ÖSTER

DET GÅR ATT VÄNDA DEN NEGATIVA TRENDEN

Projektets resultat visar att det går att vända den negativa trenden med minskad andel tall och omfattande betesskador samtidigt som samverkan mellan jägare och skogsägare blir bättre. Precis som alltid när det gäller skog och vilt gäller det att ha tålamod – det tar några år innan man kan börja se förändringar i skogen.

- Vi kan se att försäljningen av tallplantor har ökat i demonstrationsområdet och i hela Götaland.

Försäljning av tallplantor, andel av totalt sålda plantor.

Källa: Södra Skogsplantor och Svenska Skogsplantor

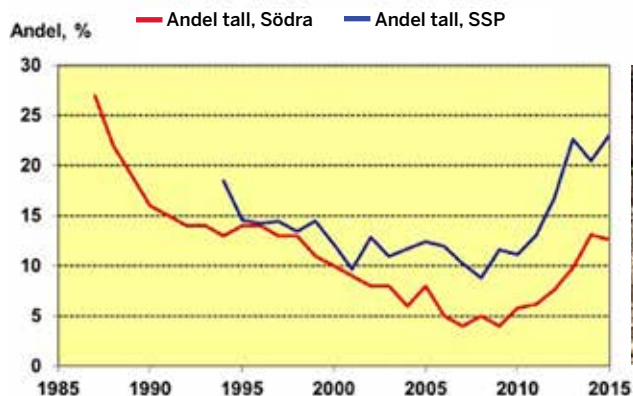

FOTO: KJELL GUSTAVSSON

- Antalet tallplantor per klövvilt inom demonstrationsområdet har ökat med nästan 70 procent. Det är en samlad effekt av att vi planterar fler plantor, älgstammen har minskat och ungskogsarealen har ökat.
- Både jägare och skogsägare har större tilltro till förnygring med tall. Den enkät som genomförts inom demonstrationsområdet visar bland annat att tilltron ökat betydligt mellan 2011 och 2015. Enkätsvaren visar även att de flesta upplever att betestrycket från främst älg har minskat under perioden.
- Det finns idag en mycket större kunskap om sambanden mellan skog och vilt än när projektet startade. Många tror även på bättre samverkan mellan jägare och skogsbruk.

FOTO: LEIF ÖSTERL, CARL JOHAN ERIKSSON, JIMMY PETERSSON

Förståelsen har ökat för sambanden mellan skog och vilt.

FOTO: CARL-JOHAN ERIKSSON

Vincent Bengtsson, jägare inom Mera Tall-området

Jag kan nu efter fem år konstatera att projektet har varit framgångsrikt när det gäller att öka tallandelen på tallmarker, men även samverkan mellan jägare och markägare där samtalen idag förs på en helt annan nivå än för fem år sedan.

Förståelsen för varandra har ökat och man inser att mera tall gynnar både jägare och markägaren.

Tommy Karlsson, skogsägare inom Mera Tall-området

På vår fastighet har vi alltid varit intresserade av tallfyringringar.

Under de senaste 20 åren har det blivit svårare att lyckas med fyringringar av tall. Projekt Mera Tall har satt fokus på tallen och ökat tron på tallens möjligheter i vårt område.

FOTO: HANS ALVARSSON

HUR SKA VI GÖRA?

Samverkan

Förutsättningen för framgång är att jägare och skogsägare samverkar på ett bra sätt. Grunden för samverkan är kunskap om sambanden mellan skog och vilt, att gemensamt ta fram och använda de faktaunderlag som finns samt att respektera varandras synpunkter och erfarenheter.

En bra balans mellan skog och vilt gynnar alla. För att nå en bra samverkan är det viktigt att diskutera igenom vad vi menar med en bra balans så att alla har ett gemensamt mål och en gemensam bild av nuläget. I det sammanhanget måste vi också ta hänsyn till det totala betetrycket i området, alltså för alla förekommande klövviltsarter, inte bara älg.

Öppna för ett samtal som alla vinner på och utgå från att en livskraftig viltpopulation och god skogsskötsel är det gemensamma målet.

Skaffa lokal kunskap

Det är viktigt att studera vad som händer i den egna skogen eller på den egna jaktmarken, att ha tålamod och observera trender över flera års tid. Även enkla inventeringar fyller en god funktion. Det går att göra på flera sätt, här är några exempel som vi använt i projektet:

1. Spillningsinventering hjälper dig att se förändringar i viltpopulationen över tid och ger dig samtidigt en bild av hur det ser ut i skogen.
2. Ett lokalt komplement till ÄBIN (älgbetsinventeringen) är att göra en enkel betetrycksinventering i samband med spillningsinventeringen. Det är en fördel om jägare och skogsägare genomför inventeringen tillsammans för att få en gemensam bild av läget på sina hemmamarker. Instruktion och fältblanketter till denna enkla inventeringsmodell som vi kallar Älghultsmetoden hittar du på www.skogsstyrelsen.se/meratall.

FOTO: KJELL GUSTAVSSON

3. Anlägg några mindre hägn på nyare hyggen som kan ge en bild av betestrycket i området. Dessa behöver inte vara stora, 3 gånger 3 meter kan räcka för att följa hur betestrycket påverkar hyggesvegetationen i ditt närområde. En ännu enklare variant är att med hjälp av till exempel stolpar märka ut ett antal fasta observationsytor som du kan följa över tid.

FOTO: OLA RUNFORS

4. Var uppmärksam på hur det ser ut på dina marker under hela året. Titta särskilt på hur betestrycket ser ut på rönn, asp, sälg och ek, så kallat RASE. En positiv signal är till exempel om du ser att mjölkörten ökar på hyggena. Titta också på hur bärriset ut, är det hårt betat så är balansen dålig. Sommarbete på tall, som oftast sker under juni månad, kan vara en signal på foderbrist i området.

FOTO: EJE ANDERSSON

Forma en rimlig och genomförbar åtgärdsplan

Formulera först en nulägesbeskrivning med hjälp av det gemensamt framtagna faktaunderlaget. Därefter diskuterar ni tillsammans fram en målbild för ert område. Nästa steg är att enas om åtgärder som leder mot målet.

För att underlätta samarbetet är det viktigt att inledningsvis fokusera på och arbeta med det ni är överens om. Det ökar förtroendet och ger en bra bas för att kunna gå vidare med de svårare frågorna. Den samarbetsmodell vi använt hittar du på www.skogsstyrelsen.se/meratall.

Förslag till åtgärder

1. Anpassa viltstammarna efter den befintliga fodertillgången på dina marker. På så sätt kan viltet leva på det naturliga överskottet.
2. Ställ krav på att dina företrädare i skötsel områden och förvaltningsgrupper tar hänsyn till fodertillgången och den totala klövvilt stammen då jakten planeras.
3. Öka tallandelen i landskapet, det minskar risken för viltskador på det enskilda beståndet. Det ger också bättre foder samt ökar möjligheterna för biologisk mångfald. Diskutera lämpliga åtgärder med din skogliga rådgivare.
4. Använd gärna de tips och råd som finns i Skogsstyrelsens folder "Tänk vilt i skogen" men tänk på att ett aktivt skogsbruk är det som mest gynnar foderproduktionen i skogen.

Här är nio punkter för bättre balans mellan skog och vilt

1. Föryngra med tall på tallmark.
2. Anpassa klövviltstammarna till fodertillgången.
3. Ta hänsyn till hela klövviltsstammen, inte bara älg.
4. Komplettera ÄBIN-inventeringen med lokala inventeringar.
5. Arbeta långsiktigt så ni får en serie inventeringsresultat som redovisas så att de lätt kan jämföras mellan åren.
6. Se på trender, inte enskilda års resultat.
7. Var aktiv och håll diskussionen vid liv – en bra balans mellan skog och vilt gynnar alla.
8. Odla ett bra samverkansklimat - respektera varandras åsikter och kunskaper.
9. Ha tålamod – förändringar tar tid!

Projektet Mera Tall drivs från 2016 i samverkan mellan:

Sydved

HOLMEN

